

"SAYATXAN - HÁMIRA" DÁSTANINDA OĞUZ TILI ELEMENTLERİNİN FONETİKALIQ ÖZGESHELİKLERİ

B.Ubaydullaev

Qaraqalpaq mámleketlik universiteti

Filologiya ilimleri kandidati. Docent

Abdireimova Gulnora Reymbay qızı

Lingvistika «Qaraqalpaq tili» qánigeligı magistrantı.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14251800>

Annotaciya. Bul maqalada "Sayatxan-Hámira" dástanı tilindegi oğuz tili elementleriniń fonetikalıq ózgeshelikleri sóz etiledi. Dawıshlı hám dawıssız seslerdiń uqsashlıq hám ózgeshelik tárepleri ilimiy tiykarda analiz etilgen.

Tayanış sózler: fonetika, dawıshlı sesler, dawıssız sesler, vokalizm, konsanantizm.

PHONETIC DIFFERENCES OF OGUZ LANGUAGE ELEMENTS IN THE EPISTLE "SAYATXAN - HÁMIRA"

Abstract. This article discusses the phonetic differences of OGUZ language elements in the epic poem "Sayatkhan-Hámira". The similarities and differences of vowel and consonant letters are analyzed on a scientific basis.

Keywords: phonetics, vowel letters, consonant letters, vocalism, consonantism.

ФОНЕТИЧЕСКИЕ РАЗЛИЧИЯ ЭЛЕМЕНТОВ УСТНОГО ЯЗЫКА В ЭПОСЕ «САЯТХАН – ХАМИРА»

Аннотация. В данной статье анализируются фонетические различия элементов огузского языка в языке эпоса «Саятхан-Хамира». Сходства и различия между звонкими и глухими буквами были научно проанализированы.

Ключевые слова: фонетика, гласные, согласные, вокализм, консонантизм.

Dástanlar tilinde seslerdiń qollanıwı jaǵınan oğuz tilleri elementleri saqlanǵanın bayqawǵa boladı. Oğuz hám qıpshaq tilleri únleslik nızamlıǵı boyınsha bir - birinen parq qıladı. Bul dástan tiliniń fonetikalıq ózgesheligin keltirip shıǵaradı hám eski qaraqalpaq jazba esteliklerdiń, klassik shayırlardıń tiline jaqınlıǵı kórinedi. Ásirese dástanlardı eski ózbek ádebiy tiliniń (shaǵatay tiliniń) tásiiri sezilerli dárejede kórinedi.

Fonetikalıq ózgeshelikler

Dawısh sesler

Kópshilik ádebiyatlarda qaraqalpaq tilinde toǵız dawıslı fonema bar (a, á, u, ú, o, ó, ı, i, e) dep esaplasa, al J.Aralbaev on bir dawıslı fonema bar dep esaplaydı. Ol toǵız dawıslı monoftongtıń ústine eki dawıslı diftongtı ayırıqsha fonemalar retinde qosadı hám házirgi qaraqalpaq tiliniń imlası boyınsha ıy, iy tańbaları arqalı ańlatılıp júrgen diftonglardı juwan, jıńışke reńklerdegi [i] monofoneması dep, al uw, úw tańbaları menen ańlatılıp júrgen diftonglardı juwan, jıńışke reńklerdegi [u] monofoneması dep esaplaydı. J. Aralbaevtıń bul pikiri akademik I.Keńesbaev tárepinen ayılǵan qazaq tilindegi dawıslılarınıń fonemalıq toǵız monoftong hám eki diftong fonemalardan ibarat degen pikirine sáykes keledi.

Házirgi waqıtta qaraqalpaq tilinde 9 dawıslı ses, ózbek tilinde 6 dawıslı ses hám túrkmen tilinde 16 dawıslı ses bar.

"Sayatxan - Hámira" dástanlarındaqı dawıslı sesler qaraqalpaq tilindegi dawıslılardıǵa jaqın: **a, á, e, ı, i, u, ú, o, ó.**

Olar tildiń gorizontal jaǵdayı boyınsha til aldı (**e, á, i, ó, ú**) hám til artı (**a, ı, o, u**), tildiń vertikal jaǵdayı boyınsha ashıq (**a, á, o, ó**) hám qısıq (**ı, i, u, ú, e**), erinniń qatnası boyınsha erinlik (**o, ó, u, ú**) hám eziwlik (**a, á, ı, i**) bolıp biri-birine qarama-qarsı qoyıladı.

Degen menen dástanlardıń awızeki túrde taralıwı hám oǵuz elementleriniń saqlanıwı dawıslılardıń qollanıwındaǵı házirgi tilimizge sáykeslikti biraz uzaqlastıradı.

A - til artı, ashıq, eziwlik dawıslı sesi dástan tilinde sózlerdiń barlıq pozitsiyalarında ushırasadı hám bul barlıq túrkiy tillerine tán qubılıs bolıp tabıladı.

Dástanlar tilinde "a" sesiniń eliziyaga ushırıp túsip qalıwı ushırasadı. Kóbinese qospa feyillerde dáslepki **a** sesine pitip, onnan keyin **a, e** dawıslılarınıń birinen baslanǵan kómekshi feyiller kelgende "a" sesi túsip qaladı.

Qınalımedi qollarıń [4.273-bet].

Bul qubılıs túrkiy tilleriniń dialektleri ushın tán jaǵday.

Geypara sózlerde a sesiniń qosılıp aytılwı eski jazba ádebiy tildiń tásiiri bolıp, oǵuz elementleri qatarına kiredi: dumana, aqırzamana, gúmana t.b.

Jaz kúnińdi dóndiremen dumana,

Basıńa salarman aqırzamana,

Sayatxannan qutılmaǵıń gúmana [4.263-bet].

Dástanlar tilinde kelbetlik feyildiń keler máhálindegi **-ar** suffiksiniń ornına **-ır, -ur** formaları ushırasadı, **a** sesi ornına **ı, u** dawıslısı almasadı.

Ketemen dep janım otqa salursan,

Kelemen dep aldap kewlim alursan,

Bul ketisten neshshe ayda kelursan [4.258-bet].

Óltirsen qalursan nahaq qanıma [4.265-bet].

Bul eski jazba túrkiy tiliniń tásiiri bolıwı múmkin.

"Usınday a sesiniń ı, u ға ótiwin eski ózbek tili grammatikasında, Enisey boyında jasağan eski túrkiy esteliklerinde de ushıratamız. N.A.Baskakov bul qubılıstıń geypara oğuz tillerine hám eskiy túrkiy tillerge tán ekenin kórsetedi".

Á - til aldı, ashıq, eziwlik dawıslı dástanlar tilinde sózlerdiń barlıq orınlarında ushırasadı. Al qaraqalpaq tiliniń túpkilikli sózlerinde á sesi auslaut pozitsiyada siyrek qollanıladı, al affikslerde e foneması menen almasadı.

"Bul jaǵday qazaq hám túrkmen tillerinde de usınday. Al ázerbayjan, uyǵır, tatar hám bashqurt tillerinde á foneması affikslerde de qollanıladı".

"Qaraqalpaq tilinde á fonemasınıń siyreklew ushırasıwınıń baslı sebebi: ol fonemanıń qaraqalpaq tiline basqa shıǵıs xalıqlarınıń tilinen kirip kelgen sózler menen baylanıslı ekenliginen".

"Á sesi qazaq, noǵay, tatar, bashqurt, túrkmen, ózbek, uyǵır, ázerbayjan hám.t.b. tillerde óz aldına ayırım fonema bolıp keledi de, al geybir tillerde qırǵız, qumıq t.b. ayırım fonema bolıp kelmeydi".

Dástanda mına sózde á sesi auslaut pozitsiyada qollanılgan: tillá

Óz gúnayındı óziń bilmezeń, - dep ókpe-giyne etip, atasına qarap, qolına tillá duwtarın alıp, bir sóz ayttı [4.266-bet].

Á sesi sózlerdiń hár túrli pozitsiyalarında revolyuciyaǵa shekemgi qaraqalpaq jazba estelikleriniń tilinde hám Buxara qaraqalpaqlarınıń sóylew tilinde de jiyy qollanılgan.

Á sesiniń geypara sózlerde eliziyaǵa ushırawın dástanlardaǵı oğuz elementleri retinde bahalaw múmkin. Mısalı:

Eger meniń ashnam bolsań, Qızıl alma **sháhrinde** Mamatxan patshaniń qızı bolaman (255-bet).

Dástanlar tilinde til aldı, eziwlik, orta ashıq dawıslı e foneması sózlerdiń barlıq orınlarında qollanıladı. Bul fonemanıń á sesi menen almasıp qollanıwın dástan tilindegi sózler mısasında kóriwimizge boladı.

Máselen: Bilán kómekshi sózi dástanlarda bilán, bilen túrlerinde de ushırasadı. Bul dáneker házirgi qaraqalpaq ádebiy tilinde qollanılmaydı.

Hámire aytar, isim júz álem bilán,

Óter boldı ómirim qayǵı-ǵam bilán,

Dáwrán súrsem barıp Sayatxan bilán [4.256-bet].

Áger dúnya kerek bolsa, kótergenińshe dúnya al [4.263-bet].

Dástanda e sesi ayırım sózlerde eleziyağa ushırap qollanılğan. Bunı tómendegi mısál arqalı kóriwimizge boladı:

Jıńshkemedi bellerin [4.273-bet].

Eziwlik qısıq dawıslılar bolğan **ı, i** sesleri dástan tilinde sózdin barlıq orınlarında qollanıladı.

Erinlik dawıslılar bolğan **o, ó, u, ú** sesleri dástan tilinde qollanılıwı derlik házirgi ádebiy tilimizge sáykes keledi. Erinlik dawıslılardıń sózdin sońǵı buwınlarında qollanılıwı ayırım túrkiy tillerine tán bolıp keledi.

Dástanda dur kómekshi sózinde u sesiniń qollanılıwı tán bolıp, kópshilik sózlerde sońǵı buwında ushırasadı:

Shahımdan er jigitke panadur,

Búlbúldin háwesi taza gúldedur,

Ta kelgenshe kózim joldadur [4.258-bet].

Arzım saña buldur, páriyler shahı [4.273-bet].

Dinim islamnın dinidur,

Siynemde yardın hijridur,

Bu kún ayrılw kúnidur [4.258-bet].

Geypara waqıtlarda kelbetlik feyildin -ar/er forması -ur forması menen almasadı, a,e ashıq dawıslısınıń ornına u qısıq dawıslısı qollanıladı.

Gúrjıstanda bolur jayı tarlannın [4.272-bet].

Ashıq aytur, alla-alla deyilmish [4.264-bet].

Ketpe, málel bolur, bul baǵ deyilmish [4.264-bet].

Joqarıda kórsetip ótilgen mısallar "Sayatxan-Hámirá" dástanınıń vokalizminde oǵuz elementleriniń saqlanǵanlıǵın hám qaraqalpaq jazba esteliklerine jaqınlıǵın kórsetedi.

Dawıssız sesler

"Sayatxan-Hámire" dástanındaǵı dawıssız sesler házirgi qaraqalpaq ádebiy tiline sáykes keledi.

Olar únıler: b,d,g,ǵ,j,z,h

Únsızler: p,t,k,q,s,sh,f,x

Sonorlılar: (y,l,m,n,ń,r,w) bolıp óz ara bir-birine qarama-qarsı qoyıladı. Al v, ts, ch, sh sesleri qollanılmaıdı.

Dástan tiliniń konsonantizminde kózge taslanatuǵın qubılıs sóz basında qos erinlik b foneması murınlıq sonor m foneması menen orın almasıwı bolıp tabıladı.

Munnan keter bolsań uzaq jollarǵa [4.258-bet].

Giyne etpey, kelsin **munda** Hámirayım [4.267-bet]

Ketermen, **munda** nem qaldı [4.269-bet]

Munnan ketseń, ata, qaytıp ellerge [4.271-bet]

Bul qubılıs házirgi qaraqalpaq tiline tán emes, tek eski jazba esteliklerde, klassik shayırlar dóretpelerinde ushırasadı. "Túrkiy tillerindegi m-b sáykesligi tuwralı ayta kelip P.M.Melioranskiy bul qubılıstı l,n,r sonor sesleriniń tásirinde kelgen jaǵday sıpatında bahalaydı".

Til aldı dawıssızlarınan s foneması ornına sh foneması qollanılıwın dástanlar tilindegi oǵuz elementleri dep bahalaw múmkin. Qaraqalpaq klassik shayırlarınıń tilinde bul qubılıstıń bolıwı eki túrli jaǵdayǵa baylanıslı. "Birinshiden, qaraqalpaqlardıń erte waqıtlardan beri ózbekler menen qońsı otırıwı sebepli s sesi menen qatar sh seside qollanılǵan. Ekinshiden, ol shayırlardıń qol jazbalarında kitabıy tildiń, Orta Aziyanıń jazba ádebiy tildiń dástúrine baylanıslı shayırlardıń shıǵarmalarınan orın alǵan".

On tórt **yashına** shekem oqıp ilim aldı [4.255-bet].

Kózde **yashın** aqqan ol abılaysań [4.255-bet].

Áwwel qolı **yashıl** hasalı keldi [4.255-bet].

Qısh kúnini **yaz** etkenler [4.259-bet].

Bashqanı súyersen, mennen ál kóter [4.261-bet].

Baǵda ushıp júrgen ǵarǵa hám zaǵlar qızarǵan, **yasharǵan** kórinse hámmege málim qıladı (262-bet).

Házirgi qaraqalpaq ádebiy tilinde bul qubılıs tek dialektlik ózgesheliklerde kórinedi. Bul formalar kóbinese ózbek, túrkmen, ázerbayjan tillerine tán.

Til aldı j sesiniń til ortası y sesi menen orın almasıwı dástanlar tilinde jiyi gezlesedi. Bul qubılıstı biz XVIII-XIX ásirlerge tiyisli jazba esteliklerde ushıratamız.

Bul govorlıq ózgesheliklerge baylanıslı hám eski jazba ádebiy tildiń tási bolıp tabıladı.

Posa alıp aq **yuzıńnen**,

Aq **yuzıńnen** óbeyin be [4.261- bet].

Sen bir sózińde "meniń istajigim seniń wisalıń" dediń, bazı bir tillerde "istajik" dep **yash** uǵlandı aytadı [4.264-bet].

Kúydirdi, **yandırdı** yarıń wisalı [4.264-bet]

Aq júzińde qalıń **yarashar** dana [4.271-bet]

Keldi **yashlıq**, oynap kúler dáwranı [4.272-bet]

Qızıl, **yashıl** kiyip, ózlerin shaylap [4.255-bet]

Kishkene tillik dawıssızlarda "ǵ" fonemasınıń artıq qollanıwı házirgi oǵuz toparına kiretuǵın tillerde ushırasadı.

Dástanlar tilinde bul qubılıstı oğuz elementleri retinde bahalaymız.

Murat dep **uğıl** balanı aytadı [4.265-bet]

Qozım dep yad etip, **yıǵlap** hár zaman [4.257-bet].

Sonlıqtan bul fonetikalıq jaǵdaydı házirgi qaraqalpaq tilinde inlaut hám auslaut pozitsiyada ayırım jaǵdaylarda ǵ" fonemasınıń eleziyaǵa ushırawı dep túsindiriw, dálillew bizińshe maqsetke muwapıq.

"Sayatxan-Hámire" dástanında túbir sózlerde (ásirese sanlıqlarda) birdey qabatlasqan dawıssızlardıń qollanılıwı ushırasadı: ekki, toqqız, sákkiz, yetti, áwwel, shekke, neshshe, kákkil.

Ekkisi bir kúni toǵay hám tawlarǵa ań awlap qaytıw ushın awǵa shıqtı [.255-bet].

"Hámirejan menen Sárbinaz **yetti** yashına kirdi" (255-bet).

Babanıń qarnınıń ústine minip, ol shekesine toqqız bul shekesine toǵız jup shappat urdı [4.258-bet].

Sanlıqlardıń usınday fonetikalıq variantların biz XVIII-XIX ásirlerge tiyisli jazba esteliklerde ushıratamız.

"Sanaq sanlıqlardıń ekki, besh, yetti, sákkiz, toqqız, altmish, jetmish, yúz formaları jazba ádebiy tildin tásiiri bolıp, olar klassiklerdin shıǵarmalarında házirgi tildegi formaları menen teńdey qollanılǵan.

Túbir sózlerde qabatlasqan dawıssızlardıń qollanılıwı geminatsiya qubılısı túrkiy tillerinen oğuz hám qıpshaq toparındaǵı tillerge tán.

Áwwel qolı yashıl hasalı keldi [4.255-bet].

Tillá **kákkileri** hár yan tókilmish [4.257-bet].

Bul ketisten **neshshe** ayda kelursan [4.258-bet].

Dawısh hám dawıssız sesler tarawında ushırasatuǵın sáykeslikler hám ózgeshelikler

"Sayatxan-Hámira" dástanı qaraqalpaqlar arasına jazba hám awızsha túrde keń taralǵanlıǵı málim. Sonlıqtan da bul dástannıń tilinde oğuz elementlerinde házirgi qaraqalpaq ádebiy tili menen salıstırǵanda bir qansha fonetikalıq sáykeslikler ushırasadı. Bul sáykeslikler dawıslı hám dawıssız seslerdin jasalıw ornı boyınsha kórinedi.

Házirgi qaraqalpaq tili menen salıstırǵanda fonetikalıq sáykeslikler jazba estelikler tilinde de, qaraqalpaq klassik shayırlarınıń dóretpelerinde de bar. Bul jerde biz, ásirese, eski jazba ádebiy tildin tásiirin bayqaymız.

Dawısh sesler

A~á tilla-tillá, jahan-jáhán.

Basları **tilladan** jıǵalı keldi [4.255-bet].

Jaqtı **jahan** maǵan zindan kórinde [4.257-bet].

Á~e áger-eger, bilán-bilen, Hámirá-Hámire, kákkil-kekil, sákkiz-segiz, bände-bende.
Hámire aytar, isim júz álem bilán [4.256-bet].

Áger dúnya kerek bolsa, kótergenińshe dúnya al [4.263-bet].

A~o anda-onda, anı-onı, anıń-onıń. Bul sáykeslik jazba ádebiy tildiń tásiiri ekeni belgili.

Anı kórmegenshe joqtı qararım [4.256-bet].

Tutıp baylap **anıń** qolını [4.276-bet].

A~u jawap-juwap.

Jaslıq biziń hám basımızdan ótip edi goy, dep qıyal etip, balası Hámirejangá anası Gúlziyba
jawap berip bul sózdi dedi:... [4.257-bet].

A~e bálalar-báleler, álam-álem, gázap-gázep.

Kókten jerge engen mında **bálalar** [4.270-bet].

Júregime salma júz mın álamdı [4.263-bet].

Dawıssız sesler

M~b Qos erinlik sonor "m" sesi menen qos erinlik únli "b" sesi sáykesligi.

Munnan-bunnan, munda-bunda, munsha-bunsha.

Munnan keter bolsań uzaq jollargá [4.258-bet].

Ketermen, **munda** nem qaldı? [4.269-bet].

M~p Sonor "m" sesiniń qos erinlik jabısıńqı únsiz "p" sesi menen sáykesligi.

Asman-aspan, dushman-dushpan.

Silkinip-silkinip **asmanğa** shıgar [4.272-bet].

Dushman kelse sawashına kirmege [4.275-bet].

Sh~s únsiz juwısıńqı dawıssız fonemalar sáykesligi: qash-qas, qarındash-qarındas esit-
eshit, tish-tis bash-bas, bashqa-basqa, yash-jas, ish-is, gúmish-gúmish.

Eshit arızım, xalayıqlar [4.259-bet].

Bashqanı súyersen, mennen ál kóter [4.261-bet].

Sen Axmettiń xata qılma **ishini**

Kóp bir sawdagalarğa qoyma **bashımni**

Kózimnen ağızip selli **yashımdı** [4.264-bet].

Bul qubılıs XVIII-XIX ásirlerge tiyisli jazba estelikler tilinde keń taralgan. Bul formalar kóbinese ózbek, türkmen, ázerbayjan tillerine tán.

G~q Únli juwısıńqı g foneması menen únsiz jabısıńqı q foneması sáykesligi: bağ-baq,
ğardash-qardash, mashğul-mashqul.

Sayatxan menen Hámire jáne ishretke **mashğul** boldı.

Búlbúl ushıp, zağlar qongán **bağqa** [4.256-bet]

Yaran-joldas, qatar-qurbı, doslarına qarap Hámirejan xosh-allayar aytısıp, "áy, **ǵardash** hám tuwǵanlar, xayr-xosh" dep, olarǵa qarap bir sóz dediler:... [4.257-bet].

Usı sáykesliktiń qarama-qarsısı bolǵan **q-ǵ** sáykesligi de ushırasadı.

Toqqız-toǵız, yaqıp-jaǵıp, baqıp-baǵıp, qaqıp-qaǵıp.

Yarım kelsin kúle **baqıp** [4.272-bet]

Lábin tishlep, qasın **qaqıp** [4.272-bet]

Sol kóshki áywannıń paqsası kúnge shaǵılısıp, **toqqız** parsan joldan sáwlesi túsip kóriner edi (262-bet).

Y~j sonor juwısıńqı, til ortası "y" sesi menen únli juwısıńqı til aldı "j" dawıssız sesi sáykesligi: yǵlap-jılap, yurt-jurt, yash-jas, yúz-júz, yashıl-jasıl, yashlıq-jaslıq, yer-jer.

Keldi **yashlıq**, oynap kúler dáwranıń [4.272-bet].

Qudanı yad etip turdım **yerimnen** [4.255-bet].

Házirgi türkiy tilleriniń kópshiliginde "j" fonemasına salıstırǵanda "y" fonemasınıń ónimli jumsalatuǵının kóriwge boladı. Bul sáykeslikti biz eski qaraqalpaq tiliniń jazba estelinlerinde de (ásirese Ájiniyaz shıǵarmalarında) ushıratamız.

H~y sonor, til ortası, y sesi menen kómekey h sesiniń sáykesligi: mehman-miyman.

On tórt keshe aydek **mehman** kórindi [4.257-bet].

G~k únli jabısıńqı, til artı "g" dawıssız menen únsiz, jabısıńqı k dawıssız sesi sáykesligi. Beg-bek

Begzadalar, xosh qal endi [4.257-bet].

W~ǵ sonor juwısıńqı "ǵ" sesi menen únli juwısıńqı "w" sesi sáykesligi: bawrım-baǵrım, taw-taǵ t.b.

Neshe biyim **taǵlar** aradan keshti [4.258-bet].

Baǵrım kúydi, nara dóndi [4.269-bet].

T~d Únsiz jabısıńqı til aldı t sesi menen únli jubaylası d sesi sáykesligi. Bul sáykesliktiń qarama-qarsısı da (d-t) ushırasadı.

Murad-murat

Muradım bar, kirdim baǵın ishine [4.265-bet].

Türkiy tillerde oǵuz toparında únliler sózdiń basında qollanıw tán. Demek t-d almasıwı oǵuz elementleri bolıp tabıladı.

"Teńi-dashı" sózinde (teńi-tayı) sh=y sáykesligi de bar.

Oynap-ósken **teńdashlarǵa** sálem de [4.271-bet].

Biz, bul jumısımızda qaraqalpaq xalqınıń mádeniy miyrası bolǵan "Sayatxan-Hámira" dástanınıń fonetikalıq ózgesheliklerin úyrenip shıqtıq.

Fonetika tarawında oğuz tili elementleriniñ qollanılğanın, seslerdiñ almasıp qollanıw hám eleziyağa ushıraw jağdayların mısallar tiykarında úyrendik.

Ulıwma alğanda dástannıñ fonetika tarawın qaraqalpaq tilindegi sózler tiykarında salıstırıp izertledik.

REFERENCES

1. Dáwletov A. Házirgi qaraqalpaq ádebiy tiliniñ seslik dúzilisi. Nókis. "Bilim", 1995.
2. Dáwletov A. Házirgi qaraqalpaq tili. Fonetika. Nókis. "Bilim", 1994.
3. Berdimuratov E. Ádebiy tildiñ funkcionallıq stilleriniñ rawajlanıwı menen qaraqalpaq leksikasınıñ rawajlanıwı. Nókis. 1973.
4. Qaraqalpaq folkları. Kóp tomliq, 27-42-tomlar. 36-tom. Nókis. "Ilim", 2011.
5. Maqsetov Q. Qaraqalpaq xalqınıñ kórkem awızeki dóretpeleri. Nókis. "Bilim" 1996.
6. Abdinazimov Sh. N. Berdaq dóretpeleriniñ fonetikasi. Nókis. 1994.
7. Qarlıbaeva G. Ájiniyaz shıǵarmaları tiliniñ fonetikalıq hám morfologiyalıq sıpatlaması. Nókis. "Qaraqalpaqstan" 2012.
8. Maqsetova F.A. "Sayatxan-Xamra" dástanınıñ poetikasi (obrazları hám til ózgesheligi). Nókis. 2013.